

CAP A UN SISTEMA D'INDICADORS PER AVALUAR LES TRANSICIONS

Per avaluar la situació actual ja no ens serveix una mirada que posi l'accent en el creixement - o no- de l'economia i de l'activitat en general. Per fer un seguiment del gran canvi en el qual estem obligats a participar, en el Fòrum llançarem fa uns mesos el projecte d'**Observatori de les Transicions**. Utilitzam la paraula "observatori" com a sinònim d'investigació en dos àmbits complementaris. Un primer consisteix a analitzar i recollir les propostes i les iniciatives que es fan a Mallorca per transicionar cap a una altre model productiu, tant des del punt de vista econòmic, com mediambiental i social. Aquesta tasca ha resultat en la recent publicació del llibre «**El futur que volem**». Un segon, que ara veu la llum, busca l'establiment d'un **sistema d'indicadors** per fer una avaluació més objectiva i quantitativa respecte a l'**evolució de temes claus** en aquestes transicions, així com per intentar determinar si estem transicionant cap a un model productiu diferent, més sostenible, o repetim els cicles anteriors.

El nostre enfocament sobre l'avaluació que cal fer, no és el mateix que el que s'usa comunament per avaluar la marxa de l'economia, consistent en saber si hi ha creixement econòmic, o pel contrari ens trobem en una situació d'estancament o recessió. El que ens interessa a nosaltres és saber **si hi ha transició o no**. De la mateixa forma, nosaltres no busquem -ni podem - analitzar tots els indicadors existents en els diferents observatoris, sinó només aquells que són més adients per veure si hi ha transició en els temes que preocupen a la ciutadania.

En la **primera part** sobre la **transició social**, consideram que l'objectiu general prioritari és fer més forta i resilient la ciutadania de Mallorca. Hem observat que l'excessiva dependència del mercat turístic crea un mercat laboral fràgil i que la pobresa extrema és encara molt important, sobretot per a les persones majors que necessiten més protecció social. Per un altre costat, dècades d'inhibició pública per a la creació d'habitatge social, la creixent compra d'habitatges per estrangers i l'augment exponencial del turisme de lloguer vacacional, han fet pujar els preus de compra i de lloguer de tal manera que fan inaccessible el dret a l'habitatge per una gran majoria de la ciutadania. Aquests temes seran els que començarem a avaluar en aquesta primera anàlisi.

A la **segona part** hem analitzat la **transició ambiental**, tractant sobretot la transició energètica, però també, i especialment en una comunitat illenca com la nostra, la transició cap a una mar sostenible. Així mateix, el transport exterior i interior és un dels altres aspectes de la transició ambiental que hem volgut analitzar.

Finalment, la **tercera part**, tracta sobre la **transició econòmica**, que per nosaltres significa anar virant cap a un model productiu més equilibrat, en el que els altres sectors econòmics guanyen pes respecte al sector turístic. Per això ens interessa veure el comportament dels sectors minoritaris, especialment el sector agroalimentari, respecte al turisme. També volem un govern amb major capacitat d'intervenció en el mercat, de manera que cal solucionar l'excés d'endeutament i el baix finançament del Govern de l'Estat, entre altres temes.

Realitzar un bon sistema d'indicadors duu temps, feina i recursos. Nosaltres ho fem d'una manera experimental i pionera, esperant que l'administració i altres entitats s'afegixin i sumin els seus esforços en la construcció d'un sistema més ample, útil i valuós, essent aquesta iniciativa el primer pas cap a una metodologia col·lectiva i robusta d'avaluació de com encarem els reptes més rellevants de la nostra comunitat.

Com interpretar els indicadors de transició

Per interpretar l'evolució dels indicadors podem parlar de quatre dinàmiques diferents:

1. Transició no iniciada

És un escenari en que no hi ha una línia estratègica determinada o clara, però existeix una sèrie històrica de dades que preocupen socialment.

Per exemple el creixement de la població o la immigració. Creix any rere any, però no hi ha un objectiu estratègic de gestionar un límit.

2. Transició iniciada

Escenari positiu d'un o més indicadors que estan en línia amb un o diversos objectius estratègics de la transició.

Per exemple apostar per les renovables i amb indicadors com "energia renovable instal·lada". També l'estratègia de consumir menys energia elèctrica, amb indicadors com el consum d'energia elèctrica anual.

3. Estancament

Escenari estancat o amb molt poca progressivitat d'un o més indicadors que estan en línia amb un o diversos objectius estratègics de transició.

Per exemple el de la transició econòmica d'un monocultiu turístic a una economia més diversa, amb indicadors com "augment de treballadors d'agricultura".

4. Retrocés

Escenari negatiu d'un o més indicadors que havien començat positivament la transició i ara dona resultats negatius, contraris a la transició, és a dir, han retrocedit.

Per exemple l'ús de bus i trens està en augment, sobretot gràcies a la gratuïtat, però pot-ser que quan es torni a pagar (si passa) el nombre d'usuaris pot retrocedir.

Sèrie temporal seleccionada i fonts utilitzades

En aquest primer informe hem volgut abastar una visió ampla dels darrers anys, encara que ens hem centrat bàsicament en la comparativa entre el 2019, abans de la pandèmia, i el 2022, any en el qual podem dir que la crisi econòmica generada per la Covid-19 ha acabat. Això no ha estat fàcil per tots els indicadors atès el retard d'algunes fonts en publicar la informació.

Respecte a les fonts, estan citades en cada indicador i llistades a l'apartat de fonts consultades, al final de cada publicació.

Temes clau per avaluar les transicions

Dins cadascun de les tres grans línies de transició hi ha molts temes rellevants. Nosaltres no els volem analitzar tots sinó aquells que hi ha més preocupació ciutadana.

1. La **transició social** consisteix a fer més forta la comunitat de ciutadans de Mallorca. Hem vist que l'excessiva dependència del mercat turístic crea un mercat laboral fràgil, que la pobresa extrema és encara molt important i que les persones majors necessiten més protecció social.

Dècades d'inhibició pública per la creació d'habitatge social i la creixent compra d'habitatges per estrangers, han fet pujar els peus de compra i de lloguer que fan inaccessible el dret a l'habitatge per una gran majoria de mallorquins. Aquests temes seran els que començarem a avaluar en aquesta primera anàlisi.

2. La **transició ambiental** és sobretot transició energètica, però en el cas de la nostra geografia illenca ens obliga a considerar la transició cap a una mar sostenible com un tema cabdal. Pel mateix motiu el transport exterior i interior és un dels altres aspectes de la transició ambiental que hem volgut analitzar.

3. La **transició econòmica** significa anar canviant cap a un model productiu més equilibrat, en el que els altres sectors econòmics guanyen pes respecte del sector turístic. Per això ens interessa veure el comportament dels dos sectors, el més gran i el més petit. També volem un govern amb major capacitat d'inversió i d'intervenció en el mercat, de manera que ens preocupa l'excés d'endeutament i el baix finançament del Govern de l'Estat.

Realitzar un bon sistema d'indicadors implica temps, feina i recursos. Nosaltres ho fem d'una manera experimental, esperant que administració i altres entitats s'afegixin i sumin els seus esforços en la construcció d'un sistema útil i valuós. Indicadors específics per avaluar si la transició econòmica, mediambiental i social és dur a terme no existeixen com a tals, per tant, es tracta de seleccionar d'entre tots els que tenim, aquells que ens serveixen per mesurar si hi ha canvi i si aquest canvi significa una trajectòria cap a una altra situació desitjada. Esperem que aquesta iniciativa sigui el primer pas cap a una metodologia robusta d'avaluar l'evolució dels reptes més rellevants de la nostra comunitat.